

SUG'URTA KOMPANIYASI DAROMADLARI VA UNI AMALGA OSHIRISH YO'LLARI

Xoliyarova Muxlisabonu Abduraxmonovna
3-bosqich talabasi

Email: muxlisabonuxoliyarova@gmail.com

Ungboyeva Sevinch Kamoliddinova
1-bosqich talabasi

Ziyoyeva Nozima Isroil qizi
1-bosqich talabasi

Email: ziyoyeviskandar.98@gmail.com

Haydarov Azizbek Botir o'g'li
1-bosqich talabasi

Email: haydarovazizbek1105@gmail.com

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti
"Tadbirkorlik va boshqaruv" fakulteti talabalari

Anotatsiya : Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasi hududidagi sug'urta kompaniyalarining faoliyati hamda ularning daromadlari haqida ma'lumotlar berib o'tilgan.

Kalit so'zlar: Sug'urta , sug'urta kompaniyalari, sug'urta bozori , sug'urta faoliyati, litsenziya, hayot sug'urtasi , yuridik shaxs, aksiyadorlik jamiyati, sug'urta agentligi, sug'urta operatsiyalari.

Аннотация: В данной статье представлена информация о деятельности страховых компаний на территории Республики Узбекистан и их доходах.

Ключевые слова: Страхование, страховые организации, страховой рынок, страховая деятельность, лицензия, страхование жизни, юридическое лицо, акционерное общество, страховое агентство, страховая деятельность.

Abstract: This article provides information about the activities of insurance campaigns in the territory of the Republic of Uzbekistan and their income.

Key words: Insurance, insurance companies, insurance market, insurance activity, license, life insurance, legal entity, joint-stock company, insurance agency, insurance operations

Sug'urta kompaniyasi - sugurta faoliyatini amalga oshirishga ixtisoslashgan yuridik shaxs, sug'urta xizmatlari bozori professional ishtirokchisi. O'zbekiston Respublikasi da Sug'urta kompaniyasi belgilangan tartibda O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligida davlat ro'yxatidan o'tganidan keyin yuridik shaxs makrmini oladi va O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligidan sug'urta faoliyatini amalga oshirish huquqini beruvchi litsenziya olganidan so'nggina sug'urta faoliyatini amalga oshiradi. Sug'urta kompaniyalariga hayot sug'urtasi va hayot sug'urtasidan tashqari umumiy

sug'urta turlarini o'tkazish uchun litsenziya alohidaalohida beriladi. Hayot sug'urtasini amalga oshirish huquqini beruvchi litsenziyani olgan Sug'urta kompaniyasi ushbu sug'urta turidan tashqari boshqa umumiy sug'urta turlari bilan shug'ullanishi mumkin emas yoki aksincha.

Sug'urta kompaniyasi turli mulk shakllarida faoliyat ko'rsatishlari mumkin. O'zbekiston sug'urta bozorida ochiq aksiyadorlik jamiyati shaklida faoliyat yuritayotgan sug'urta kompaniyalari ko'pchilikni tashkil etadi. Ular tarkibida eng yirik "O'zagrosug'urta" davlataksiyadorlik Sug'urta kompaniyasi va "Kafolot" sug'urta kompaniyasi, "Madad" sug'urta agentligi va "ALSKOM" ochiq aksiyadorlik Sug'urta kompaniyasi, "Osiyo temir yo'l" Sug'urta kompaniyasi va boshqa bor.

№	Litsenziya	Berilgan sana	Tashkilot nomi	STIR raqami	Pochta manzili	Telefon va veb-sayt	Soha	Holati
1	№ 050411 (SF 00045)	25.11.2022	"ISHONCH SUG'URTA KOMPANIYASI" AJ QK	201 929 119	Toshkent, Mirobod tumani, Oybek MFY, Amir Temur shox ko'chasi	71-238-69-55 www.ishonch-msk.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
2	№ 049696 (SF 00010)	22.11.2022	"KAPITAL SUG'URTA" AJ	200 638 670	Toshkent, Mirzo Ulug'bek tumani, Maxatma Gandi ko'chasi 44-uy	71-200-11-00 www.kapitalsugurta.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
3	№ 041891 (SF 00211)	06.10.2022	"ALSKOM SUG'URTA KOMPANIYASI" AJ	201 941 144	Toshkent, Yunusobod tumani, Amir Temur ko'chasi 109-uy	78-147-11-00 71-230-58-48 www.alskom.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
4	№ 035528 (SF 00229)	17.08.2022	"INGO-UZBEKISTAN SUG'URTA" AJ	205 349 283	Toshkent, Yunusobod tumani, Minor MFY, Sh.Rashidov ko'chasi, 99a	78-150-99-99 www.ingo.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
5	№ 033214 (SF 00056)	25.07.2022	"TRUST-INSURANCE" AJ	307 184 423	Toshkent, Mirobod tumani, Mironshox 6-tor ko'chasi	71-255-66-00 www.trustinsurance.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
6	№ 033072 (SF 00055)	22.07.2022	"OMAD SUG'URTA" AJ	306 514 613	Toshkent, Mirzo Ulug'bek tumani, Hamid Olimjon maydoni 13a-uy	95-341-71-71 www.omadsugurta.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
7	№ 031932 (SF 00210)	07.07.2022	"UNIVERSAL SUG'URTA" AJ	200 811 765	Toshkent, Mirzo Ulug'bek tumani, Buyuk Ipak yo'li ko'chasi, 218-220	71-266-90-16 www.uns.uz	Umumiy sug'urta	Amalda

№	Litsenziya	Berilgan sana	Tashkilot nomi	STIR raqami	Pochta manzili	Telefon va veb-sayt	Soha	Holati
8	№ 031334 (SF 00052)	30.06.2022	"TEMIRYO'L SUG'URTA" AJ	203 996 028	Toshkent, Yunusobod tumani, Buyuk Turon MFY, Oloy bozori tupik, 64-uy	71-236-49-02 www.tys.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
9	№ 031333 (SF 00059)	30.06.2022	"EUROASIA INSURANCE" AJ QK	202 723 160	Toshkent, Yunusobod tumani, Buyuk Turon MFY, A.Qodiriy ko'chasi 3a-uy	78-150-26-82 www.eai.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
10	SF 00058	18.03.2022	"INSON" AJ ST	207 078 596	Toshkent, Shayxontoxur tumani, Navoiy ko'chasi 31-uy	71-244-17-37 www.insuranceon.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
11	SF 00057	28.02.2022	"UNIPOLIS" AJ ST	201 589 029	Toshkent, Mirobod tumani, Avliyo ota ko'chasi 9-uy	71-252-22-24 www.unipolis.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
12	SF 00054	25.02.2022	"XALQ SUG'URTA" AJ	207 119 228	Toshkent, Yakkasaroy tumani, Shota Rustaveli ko'chasi 9-uy	71-202-19-66 www.xalqsugurta.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
13	SF 00053	25.02.2022	"GARANT INSURANCE GROUP" AJ	206 925 452	Toshkent, Yunusobod tumani, Matbuotchilar ko'chasi 17-uy	71-249-02-77 www.garantinsurance.uz	Umumiy sug'urta	Bekor qilingan
14	SF 00051	25.02.2022	"PERFECT INSURANCE" AJ ST	306 464 351	Toshkent, Yakkasaroy tumani, Usmon Nosir ko'chasi 53b-uy	78-150-50-55 www.perfectins.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
15	SF 00049	25.02.2022	"ARIA SUG'URTA TASHKILOTI" AJ	306 880 698	Toshkent, Shayxontoxur tumani, Navoiy ko'chasi 39-uy	71-202-88-88 www.ariainsurance.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
16	SF 00048	25.02.2022	"SHARQ-SUG'URTA" AJ	306 304 731	Toshkent, Shayxontoxur tumani, Bog' 2-tor ko'chasi 2-uy, 1-xona	55-503-55-00 www.sharqsugurta.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
17	SF 00047	25.02.2022	"ASKO-VOSTOK" AJ QK ST	200 811 568	Toshkent, Yakkasaroy tumani, Muqanna 1-berk ko'chasi, 2-uy	71-205-08-08 www.askovostok.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
18	SF 00043	25.02.2022	"ASIA INSURANCE SUG'URTA KOMPANIYASI" AJ	205 613 819	Toshkent, Mirobod tumani, Said Baraka ko'chasi, 34a-uy	71-233-11-11 www.asiainsurance.uz	Umumiy sug'urta	Amalda

№	Litsenziya	Berilgan sana	Tashkilot nomi	STIR raqami	Pochta manzili	Telefon va veb-sayt	Soha	Holati
19	SF 00042	25.02.2022	"IMKON SUG'URTA" AJ	306 317 501	Toshkent, Mirzo Ulug'bek tumani, Mustaqillik shox ko'chasi 17-uy	78-150-48-74 www.imkonsugurta.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
20	SF 00041	25.02.2022	"HAMKOR SUG'URTA" AJ	207 009 443	Toshkent, Chilonzor tumani, Bunyodkor shox ko'chasi 7b-uy	55-502-09-01 www.hs.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
21	SF 00039	25.02.2022	"SEMURG SUG'URTA" AJ QK	307 281 137	Toshkent, Yashnobod tumani, S.Azimov ko'chasi, To'ytepa MFY, 50-uy	71-205-11-55 www.semurginsurance.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
22	SF 00038	25.02.2022	"KAFIL SUG'URTA" AJ	205 091 876	Toshkent, Mirzo Ulug'bek tumani, Mustaqillik shox ko'chasi, 59-uy	71-237-33-26 www.kafil.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
23	SF 00037	25.02.2022	"MY-INSURANCE" AJ ST	207 002 342	Toshkent, Mirobod tumani, Mirobod ko'chasi, Mirobod MFY, 95-uy	71-205-19-19 www.myinsurance.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
24	SF 00035	25.02.2022	"GLOBAL INSURANCE GROUP" AJ ST	206 957 112	Toshkent, Olmazor tumani, Chimboy ko'chasi 116-uy	71-246-35-11 www.gig.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
25	SF 00034	25.02.2022	"DD GENERAL INSURANCE" AJ ST	207 121 875	Toshkent, Shayxontoxur tumani, Navoiy ko'chasi 27-uy	71-231-20-02 www.ddgi.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
26	SF 00033	22.02.2022	"IMPEX-INSURANCE" AJ	308 446 198	Toshkent, Yunusobod tumani, Kichik xalqa yo'li ko'chasi 38a-uy	71-207-58-00 www.impex-insurance.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
27	SF 00032	22.02.2022	"ALFA INVEST SUG'URTA KOMPANIYASI" AJ	204 628 206	Toshkent, Shayxontoxur tumani, Labzak ko'chasi 10-uy	71-120-68-00 www.alfainvest.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
28	SF 00031	22.02.2022	"AZIMUTH INSURANCE COMPANY" AJ XK ST	308 143 734	Toshkent, Yashnobod tumani, Elbek ko'chasi 14-uy	97-781-00-13 www.aicuz.com	Umumiy sug'urta	Amalda
29	SF 00030	18.02.2022	"APEX INSURANCE" AJ	305 684 696	Toshkent, Mirzo Ulug'bek tumani, Buyuk	71-203-08-08 www.apexinsurance.uz	Umumiy sug'urta	Amalda

№	Litsenziya	Berilgan sana	Tashkilot nomi	STIR raqami	Pochta manzili	Telefon va veb-sayt	Soha	Holati
					ipak yo'li ko'chasi 154a-uy			
30	SF 00028	11.02.2022	"GROSS SUG'URTA KOMPANIYASI" AJ	207 135 501	Toshkent, Yunusobod tumani, Amir Temur 1-tor ko'chasi, 6-uy	71-232-23-04 www.gross.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
31	SF 00027	04.02.2022	"SQB INSURANCE" SUG'URTA KOMPANIYASI" AJ	305 880 294	Toshkent, Mirzo Ulug'bek tumani, Mustaqillik shox ko'chasi 5-uy	71-202-55-05 www.psbinsurance.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
32	SF 00006	11.12.2020	"O'ZBEKINVEST eksport-import sug'urta kompaniyasi" AJ	201 222 058	Toshkent, Chilonzor tumani, Cho'pon ota ko'chasi 6-uy	71-235-78-01 www.uzbekinvest.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
33	SF 00228	19.04.2018	"O'ZAGROSUG'URTA" AJ	201 042 345	Toshkent, Chilonzor tumani, Chilonzor 19-mavze 61/2-uy	71-216-05-00 www.agros.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
34	SF 00222	11.12.2017	"KAFOLAT SUG'URTA KOMPANIYASI" AJ	202 288 236	Toshkent, Mirobod tumani, Amir Temur shox ko'chasi 13a-uy	71-202-88-22 www.kafolat.uz	Umumiy sug'urta	Amalda
35	№ 039897 (SF 00050)	22.09.2022	"O'ZBEKINVEST HAYOT SUG'URTA KOMPANIYASI" AJ	204 756 174	Toshkent, Shayxontoxur tumani, Chaqar MFY, Qoratosh mavzesi, 18 (kottedj)-uy	71-207-47-74 71-231-20-03 www.uzhayot.uz	Hayotni sug'urta qilish	Amalda
36	№ 030526 (SF 00024)	21.06.2022	"AGROS HAYOT SUG'URTA KOMPANIYASI" AJ	304 310 039	Toshkent, Shayxontoxur tumani, Labzak massivi 33-uy	71-200-04-40 www.agroshayot.uz	Hayotni sug'urta qilish	Amalda
37	SF 00046	25.02.2022	"FAROVON SUG'URTA" AJ	305 472 880	Toshkent, Yunusobod tumani, Amir Temur ko'chasi 109-uy	78-147-11-00 www.farovonsugurta.uz	Hayotni sug'urta qilish	6 oyga to'xtatilgan
38	SF 00040	25.02.2022	"APEX LIFE INSURANCE" AJ	306 416 877	Toshkent, Mirzo Ulug'bek tumani, Buyuk ipak yo'li ko'chasi, 154a-uy	71-209-77-66 www.apexlife.uz	Hayotni sug'urta qilish	Amalda
39	SF 00036	25.02.2022	"ALFA LIFE INSURANCE" AJ	206 999 488	Toshkent, Yashnobod tumani, S.Azimov ko'chasi, To'ytepa MFY	78-120-01-27 www.alfalife.uz	Hayotni sug'urta qilish	Amalda

№	Litsenziya	Berilgan sana	Tashkilot nomi	STIR raqami	Pochta manzili	Telefon va veb-sayt	Soha	Holati
40	SF 00029	15.02.2022	"NEW LIFE SUG'URTA KOMPANIYASI" AJ	302 954 662	Toshkent, Mirobod tumani, Amir Temur shox ko'chasi 47-uy	71-203-99-77 www.nli.uz	Hayotni sug'urta qilish	Amalda
41	SF 00026	21.01.2022	"KAFOLAT HAYOT INSURANCE" AJ	305 655 099	Toshkent, Mirobod tumani, Amir Temur shox ko'chasi 13a-uy	71-202-88-28 www.kafolathayot.uz	Hayotni sug'urta qilish	Amalda
42	SF 00018	01.07.2021	"EUROASIA LIFE INSURANCE" AJ	305 752 406	Toshkent, Chilonzor tumani, Bunyodkor ko'chasi 42/1-uy	71-267-59-95 www.euroasialife.uz	Hayotni sug'urta qilish	Amalda

Ma'lumotlar 2022-yil 1-dekabr sanasiga dolzarb

Sug'urta tashkiloti hayotni sug'urta qilish borasida tuzilgan har bir shartnomada turli darajadagi sug'urta tarifini qo'llashi yoki daromadlilik me'yorini har bir shartnoma bo'yicha mustaqil ravishda hisoblab chiqishi va belgilashi mumkin. Hayotni sug'urta qilish klasslari bo'yicha daromadlilik me'yorlari qat'iy belgilangan bo'lishi, uning tarif stavkalariga o'zgarishlar kiritish esa, davlatning vakolatli organi bilan kelishilgan holda amalga oshirilishi lozim. Sug'urta tashkilotlarida asosiy daromad va xarajatlar hisobi o'ziga xosligi bilan farq qiladi. Sug'urtani amalga oshirish, qonunchilikda man etilmagan boshqa faoliyat bilan shug'ullanish natijasida hisob raqamiga kelib tushgan pul mablag'larining jami uning daromadi hisoblanadi. Sug'urta tashkiloti daromadlarini guruhlashning turli variantlari mavjud. Ular ichida manbalarga ko'ra, olingan daromadlarni uch guruhga bo'lishga asoslangan variant keng qo'llaniladi.

a) sug'urta faoliyatidan olingan daromadlar. Sug'urta operatsiyalarini amalga oshirishdan olingan daromadlar sug'urtachi daromadlarining asosiy manbai hisoblanadi. Bu daromadlarning asosiy qismi sug'urta shartnomalari bo'yicha undirilgan mukofotlar hisobiga shakllantiriladi. Sug'urta tashkilotining mukofot tushumlari hajmiga sug'urta majburiyatlari portfelining tarkibi va tuzilishi, tarif siyosati, marketing strategiyasi hamda boshqa qator omillar o'zaro bog'liqlikda ta'sir etadi. Sug'urta tashkilotining yana bir daromad manbai qayta sug'urta tizimida qatnashish orqali mukofotlar ulushini undirishdir. Bu ulushning qanday kattalikda bo'lishi qayta sug'urtalashning rivojlanganlik darajasi, unga bo'lgan talab, qayta sug'urtalovchilarning kasbiy yetukligi kabi omillar hamda birlamchi sug'urta bozori ko'lami, sug'urta risklarining hajmi kabilarning ta'siriga bog'liqlikda kechadi. Sug'urta tashkiloti qayta sug'urtalashni amalga oshirish huquqiga ega bo'lsa, u

sug'urta hodisasi yuz berganda shartnoma shartlariga binoan qayta sug'urtalashga o'tkazilgan risklar bo'yicha zarar qoplamasidagi ulushini ham undirib oladi. Sug'urta tashkiloti vositachilik vazifasini ham bajarishi mumkin.

B) investitsiya joylashtiriluvdan olingan daromadlar. Sug'urta tashkilotining ushbu faoliyati to'g'ridan-to'g'ri sug'urta faoliyati bilan bog'liq emas. Sug'urtachining investitsiya joylashtirish imkoniyati sug'urta mukofotlari hisobidan yuzaga keladi. Odatda, sug'urta mukofotlari ma'lum vaqt oralig'ida sug'urtachi ixtiyorida bo'lishi davrida amaldagi me'yoriy qoidalarga asoslanib, daromad aktivlariga joylashtirilishi unga investitsiya daromadlarini keltiradi. Investitsiya imkoniyatlari bo'yicha uzoq muddatga hayotni sug'urtalash zaxiralari ko'proq manfaatlidir.

Sug'urta tashkilotining investitsiya faoliyatidan oladigan daromatlari tarkibi:

-bank jamg'armalari [foizlari](#);

- aksiyalardan dividend foizlari;

- qimmatli qog'ozlardan daromadlar;

-ko'chmas mulkdan olingan daromadlar kabilardan iborat bo'ladi.

V) sug'urta tashkilotining boshqa daromatlari. Sug'urtachi sug'urta operatsiyalarini amalga oshirishi va investitsiya joylashtiriluvdan tashqari boshqa faoliyatdan ham daromad olishi mumkin. Bunday daromadning manbalari:

- depo mukofotlar hisobiga o'tkazilgan foiz summalar;

- regress tartibida olingan summalar;

- asosiy fondlar, moddiy boyliklar va boshqa aktivlarni sotishdan olingan foyda;

- ijarachilik faoliyatidan olingan daromadlar;

- sug'urta zaxiralarning qaytim summalar;

- o'qitish, maslahat ishlarini olib borish bo'yicha undirilgan to'lovlar hisoblanadi.

Xulosa qilib shuni aytishimiz mumkinki Sug'urta kompaniyalarining daromatlari har xil faoliyalaridan kelib tushishi mumkin. Masalan: investitsiya faoliyatidan, sug'urta operatsiyalaridan. Sug'urta operatsiyalarini amalga oshirishdan olingan daromadlar sug'urtachi daromadlarining asosiy manbai hisoblanadi. Masalan, ishlab chiqilgan marketing strategiyasini unga mos bo'lgan tarif siyosatisiz amalga oshirib bo'lmaydi, o'z navbatida, muvaffaqiyatli amalga oshirilgan marketing strategiyasi sug'urta portfeli balanslashuvini ta'minlaydi va aksincha. Sug'urta tashkilotining mukofot tushumlariga bozor kon'yunkturasi, inflyatsiya sur'ati, me'yoriy qonunchilik bazasi, amaldagi soliqqa tortish tizimi, sug'urta bozorining monopollashganlik darajasi, kredit foizi dinamikasi, mamlakatdagi ijtimoiy himoyaning holati va boshqa qator omillar ham o'z ta'sirini ko'rsatadi. Yuqorida sanab o'tilgan omillar ta'sirining qandayligidan qat'iy nazar amaliyotda sug'urta tashkilotining mukofot tushumlari oqimi ortishi yoki kamayishi hodisasi kuzatiladi. O'zaro kelishuv shartnomasiga muvofiq sug'urta tashkiloti sug'urta riskining ma'lum ulushi bo'yicha maspuliyatni o'z zimmasiga oladi. Bu jarayonda u sug'urta

operatsiyalarini birgalikda sug'urtalash mexanizmi orqali sug'urta mukofotining mos bo'lgan qismi o'z hisobiga o'tkazilishidan ham daromad olishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar :

1. Абдурахмонов И.Х. Суғурта назарияси ва амалиёти. 2017.
2. Ochilov I. Sug'urta hisobi. Kasb-hunar kollejlari uchun o'quv qo'llanma / I.Ochilov, D.Sultonov; O'zR Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, O'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi markazi. –T.: «IQTISOD-MOLIYA», 2010, -224 b. Sultonov D.
3. O'zbekiston Respublikasining «Sug'urta faoliyati to'g'risida»gi Qonuni. // Xalq so'zi, 2002-yil 28-may.
4. O'zbekiston Respublikasi «Buxgalteriya hisobi to'g'risida»gi Qonuni.1996-yil 30-avgust.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 3022-sonli “Sug'urta bozorini rivojlantirish va yanada erkinlashtirish chora tadbirlari to'g'risida” gi Qarori.2002-yil 1-fevral.
6. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 413-sonli “Sug'urta xizmatlari bozorini yanada rivojlantirish chora tadbirlari to'g'risida” gi qarori. 2002-yil 27-noyabr.
7. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi tomonidan 2009-yilning 19-martidagi 37-son bilan tasdiqlangan va O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tomonidan 2009-yil 20-aprelda 1945-son bilan ro'yxatga olingan “Sug'urtalovchilarning moliyaviy hisobot shakllarini va ularni to'ldirish bo'yicha Qoidalarni tasdiqlash to'g'risida”gi buyrug'i.
8. 2008-yil 5-mayda 1813-son bilan O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligidan ro'yxatdan o'tgan “Sug'urtalovchilar moliyaviy-xo'jalik faoliyatining buxgalteriya hisobi Schyotlar rejasi”.